

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นสินค้าออกที่สำคัญติดอันดับแรก ๆ เกือบทุกประเทศในโลก โดยประเทศที่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบทางด้านทรัพยากร เช่น ประเทศที่มีธรรมชาติที่งดงาม วัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ ก็จะทำให้ ประเทศเหล่านี้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทำให้สามารถสร้างรายได้เข้าประเทศปีละจำนวนมหาศาล โดยผู้บริโภคนั้นไม่สามารถมองเห็นสินค้าที่ทำการส่งออก เพราะไม่เป็นผลิตภัณฑ์หรือบรรจภัณฑ์ แต่ผู้บริโภคจะได้รับด้วยตนเอง ณ จุดขาย โดยสินค้าในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก็คือ บริการต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวซื้อหรือใช้บริการ เมื่อเดินทางมาท่องเที่ยวนั่นเอง ซึ่งการซื้อบริการดังกล่าวทำให้เกิดการผลิตและการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ อีกทั้งก่อให้เกิดการจ้างงานและการประกอบอาชีพที่หลากหลายมากขึ้น นอกจากนี้การหมุนเวียนของเงินในระบบเศรษฐกิจดังกล่าวจึงมีส่วนช่วยสร้างเสถียรภาพให้กับดุลการชำระเงินอีกด้วย

การเติบโตของการท่องเที่ยวทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทยนั้นมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง สาเหตุเกิดจากการที่ประชากรมีการศึกษาและรายได้เพิ่มขึ้น การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ทำได้ง่ายกว่าเดิม ประชาชนต้องการพักผ่อนมากขึ้น โดยการออกไปสัมผัสกับธรรมชาติ การโฆษณาของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมีอย่างหลากหลาย กระทำอย่างเป็นระบบและมีอิทธิพลสูงใจมากกว่าเดิม ประกอบกับการคมนาคมสื่อสารที่สะดวกรวดเร็ว และค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวที่ถูกลง

การขยายตัวของการท่องเที่ยวของประเทศไทย ทำให้รายได้จากการท่องเที่ยวเป็นรายได้หลักอย่างหนึ่งของประเทศไทย และสถานที่ท่องเที่ยวของประเทศไทยก็เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั่วโลก แต่ละปีจึงมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก รัฐจึงได้มีการขยายการท่องเที่ยวไปยังภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับบรรยากาศการท่องเที่ยวประเทศไทยในรูปแบบต่าง ๆ ได้มีการอนุรักษ์ฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมให้ยังเป็นเอกลักษณ์ของประเทศไทย โดยการท่องเที่ยวจะกระตุ้นให้เกิดการผลิต ซึ่งเป็นการนำทรัพยากรที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนั้น ในการส่งเสริมด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการร่วมมือกันทั้งภาคประชาชน ภาครัฐ และภาคเอกชน

ตารางที่ 1.1 แสดงจำนวนรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ปี

พ.ศ. 2540 – 2550

ปี	รายได้จากนักท่องเที่ยว (ล้านบาท)	อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)*
2540	220,754	0.63
2541	242,177	9.70
2542	253,018	4.48
2543	285,272	12.75
2544	299,047	4.82
2545	323,484	8.17
2546	309,269	(4.39)
2547	384,360	24.28
2548	367,380	(4.41)
2549	482,319	31.28
2550	547,781	13.57

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บหมายถึงค่าติดลบ

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2550) และ * มาจากการคำนวณของผู้วิจัย

สำหรับความสำคัญของการท่องเที่ยวในประเทศไทยนั้นเริ่มมีความเด่นชัดตั้งแต่ปี 2541 – 2543 ภายหลังจากเกิดวิกฤติเศรษฐกิจซึ่งทำให้ภาคการผลิตของประเทศไทยเกิดภาวะชะงักงัน ในขณะที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลับมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยรัฐบาลใช้ความได้เปรียบทางด้านค่าเงินบาทที่อ่อนค่าลงเป็นจุดดึงดูดที่สำคัญ อีกทั้งรัฐบาลยังมีนโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในปีแห่งการท่องเที่ยวที่ใช้ชื่อว่า Amazing Thailand ซึ่งส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2543 มีจำนวนเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2542 ร้อยละ 10.82 (ตารางที่ 1.2) หรือคิดเป็นรายได้ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวเป็นจำนวนเงิน 285,272 ล้านบาท โดยปรับตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.75 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2542 (ตารางที่ 1.1) และในปี 2544 เป็นต้นมารัฐบาลมีนโยบายในการส่งเสริมการท่องเที่ยวคือ Unseen in Thailand ทำให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยเป็นจำนวนมากขึ้น (ตารางที่ 1.2)

ตารางที่ 1.2 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2540 – 2550

ปี	จำนวนนักท่องเที่ยว (ล้านคน)	อัตราการเปลี่ยนแปลง (ร้อยละ)*
2540	7.22	-
2541	7.76	7.47
2542	8.58	10.56
2543	9.51	10.83
2544	10.06	5.78
2545	10.80	7.35
2546	10.00	(7.40)
2547	11.65	16.50
2548	11.52	(1.11)
2549	13.82	19.96
2550	14.46	4.65

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บหมายถึงค่าติดลบ

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2550) และ * มาจากการคำนวณของผู้วิจัย

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นอุตสาหกรรมที่ทุกประเทศใช้เป็นแหล่งหารายได้จากต่างประเทศเข้ามาในประเทศ โดยมีอัตราแลกเปลี่ยนเป็นสื่อกลาง จึงได้มีการแข่งขันในด้านการท่องเที่ยวเกิดขึ้น โดยเฉพาะกับประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน โดยเฉพาะ บาห์ลี ปีนัง ลังกาวิ สิงคโปร์ ฮองกง กลยุทธ์ที่ใช้ คือ การแข่งขันด้านราคา เนื่องจากประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 ประเทศต้องดำเนินนโยบายทางการเงินโดยเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนจากอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ (Fix Exchange Rate) มาเป็นอัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวแบบจัดการ (Managed Floated Exchange Rate) ในวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ. 2540 ซึ่งย่อมต้องส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวประเทศไทย ทั้งทางด้านอุปสงค์และอุปทาน

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า อัตราแลกเปลี่ยนมีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นอย่างมากจึงน่าสนใจเป็นอย่างยิ่งว่าผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนของประเทศไทยต่อเงินตราต่างประเทศในช่วงที่ค่าเงินเสื่อมค่า (Depreciate) และค่าเงินแข็งค่า (Appreciate) ความผันผวนดังกล่าวจะมีผลความสัมพันธ์อย่างไรกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ที่แท้จริงจากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติและอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง โดยวิธีโคอินทิเกรชัน และการทดสอบต้นเหตุ (Granger Causality)

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. เพื่อทราบทิศทางการสัมพันธ์ระหว่างอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริงกับรายได้ที่แท้จริงในการท่องเที่ยวของประเทศไทยจากนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ
2. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวางแผน กำหนดกลยุทธ์ นโยบายในการจัดการการท่องเที่ยวของประเทศไทย

1.4 แหล่งที่มาของข้อมูลและขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลทุติยภูมิ โดยได้ทำการศึกษาและเก็บข้อมูลจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีการเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต

การศึกษานี้จะใช้ข้อมูลรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาในประเทศไทย และอัตราแลกเปลี่ยนในแต่ละปี โดยจะเก็บรวบรวมข้อมูลรายเดือน ในช่วงปี พ.ศ. 2541 – 2550 จำนวนทั้งหมด 120 ข้อมูล ประกอบด้วย รายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยถ่วงน้ำหนักด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค และอัตราแลกเปลี่ยนที่แท้จริง